

**BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖZEL RAPORTÖRÜNÜN
YASAK/TÜRKİYE BAŞVURUSUNA SUNDUĞU ÜÇÜNCÜ
TARAF GÖRÜŞÜNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME**

Dr Ufuk YEŞİL

İçindekiler

Giriş.....	3
1. Belirsiz Terörizm Tanımları ve Terörist Örgüt Sınıflandırması.....	3
a. BM Özel Raportörünün Görüşü	3
b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi	3
c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak/Türkiye Kararının Değerlendirmesi	4
2. Suçun Maddi Unsuru (Actus Reus).....	5
a. BM Özel Raportörünün Görüşü	5
b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi	5
c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak/Türkiye Kararının Değerlendirmesi	5
3. Suçun Manevi Unsuru (Mens Rea).....	6
a. BM Özel Raportörünün Görüşü	6
b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi	6
c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak Kararının Değerlendirmesi	6
4. Gizli Faaliyetler ve Örgütlenme Özgürlüğü.....	7
a. BM Özel Raportörünün Görüşü	7
b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi	7
c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak Kararının Değerlendirmesi	7
5. Türk Hukukundaki Muğlak Tanımlar.....	8
a. BM Özel Raportörünün Görüşü	8
b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi	8
c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak Kararının Değerlendirmesi	8
6. Yasallık İlkesinin Amacı ve İnsan Haklarının Korunması.....	9
a. BM Özel Raportörünün Görüşü	9
b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi	9
c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak Kararının Değerlendirmesi	9
Sonuç.....	10

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖZEL RAPORTÖRÜNÜN YASAK/TÜRKİYE BAŞVURUSUNA SUNDUĞU ÜÇÜNCÜ TARAF GÖRÜŞÜNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Giriş

Birleşmiş Milletler (BM) Özel Raportörü, İnsan Hakları Konseyi'nin 40/16 sayılı kararıyla kurulan ve terörizmle mücadele ederken insan hakları ile temel özgürlüklerin korunmasını teşvik etmekle görevli bağımsız bir uzman olarak faaliyet göstermektedir. Profesör Ben Saul, bu görev kapsamında, uluslararası insan hakları hukuku ilkelerine uygunluğu izlemekte, özellikle cezaların geriye dönük uygulanmasının yasaklanması gibi konuları değerlendirmektedir. Bu kapsamda, *Yasak v. Türkiye* (no. 17389/20) davasına üçüncü taraf görüşü sunmuştur. Bunun nedeni, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Büyük Daire'nin, başvurucunun silahlı terör örgütüne üyelikten mahkûmiyetinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 7. maddesindeki "öngörülebilirlik" şartıyla uyumluluğunu sorgulamasıdır. Özel Raportör, bu bağlamda, terörizm suçlarının tanımındaki belirsizliklerin ve cezai kanunun geriye dönük uygulanmasının insan hakları üzerindeki etkilerini ele alarak, mahkemeye uluslararası hukuk perspektifinden bir görüş sunmayı amaçlamıştır. (Özel Raportör Görüşü, s. 6). Özel Raportörün Görüş'ü 6 başlıkta ele alınmış, Görüş'ün AİHM içtihatlarıyla uyumuna ve bu bağlamda 07/5/2025'te Büyük Daire'de duruşması yapılacak Yasak/Türkiye kararına ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

1. Belirsiz Terörizm Tanımları ve Terörist Örgüt Sınıflandırması

a. BM Özel Raportörünün Görüşü

Özel Raportör, terörizmin belirsiz tanımlarının, "terörist örgüt" kategorisinin ve buna bağlı suçların (üyelik, destek, finansman vb.) muğlaklığına yol açtığını ve bu durumun insan hakları ihlallerini artırdığını belirtmiştir. Bir oluşumun "terörist" olarak sınıflandırılmasının, meşru güvenlik hedefleri açısından gerekli ve orantılı olması gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle oluşumun karma amaçları (ticari, hayırsever, dini, eğitimsel faaliyetler) varsa, bu sınıflandırmada daha fazla özen gösterilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Eğer oluşumun faaliyetleri ağırlıklı olarak meşru ise ve terörist faaliyetler münferit veya kontrol dışı ise, bu sınıflandırma gerekli olmayabilir; bireyler kendi adlarına soruşturulmalıdır (§ 28).

b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi

AİHM, suçta ve cezada kanunilik ilkesini (AİHS Madde 7) sıkı bir şekilde korur ve bir suç tanımının erişilebilir ve öngörülebilir olmasını şart koşar. Örneğin, *Kokkinakis/Yunanistan* (no. 14307/88, 25 Mayıs 1993) kararında, AİHM, bir suç tanımının yeterince açık ve öngörülebilir olması gerektiğini vurgulamıştır (§ 52). Benzer şekilde, *Cantoni/Fransa* (no. 17862/91, 15 Kasım 1996) kararında, yasaların bireylerin davranışlarını düzenleyecek kadar net olması gerektiği belirtilmiştir.

Yalçınkaya v. Türkiye (no. 25764/17, 26 Eylül 2023) kararında, AİHM, 15 Temmuz 2016 öncesinde Gülen Hareketi'nin hukuken "silahlı terör örgütü" olarak tanımlanmadığını ve bu nedenle bu yapıya üye olma suçlamasının öngörülemez olduğunu tespit etmiştir (§ 252-253). Ayrıca, ByLock kullanımı, Bank Asya'ya para yatırma veya bir dershanede çalışma gibi görünüşte yasal eylemlerin bir terör suçuna delil olarak kullanılmasının öngörülemez olduğunu ifade etmiştir (§ 343).

Benzer şekilde, *Parmak ve Bakır v. Türkiye* (no. 22429/07 ve 25195/07, 3 Aralık 2019) kararında AİHM, başvuruçuların Bolşevik Parti'ye (BPKK/T) üye olmaktan mahkûmiyetlerinin, "cebir ve şiddet" kavramının örgütün söylemine dayalı olarak "*manevi cebir*"i kapsayacak şekilde aşırı geniş yorumlanması nedeniyle AİHS'in 7. maddesini ihlal ettiğini tespit etmiştir (§ 76). Mahkeme, bu tür geniş yorumun yargısal takdirin makul sınırlarını aştığını ve suçun mahiyetiyle bağdaşmadığını vurgulamıştır (§ 76).

Her iki karar da Özel Raportör'ün belirsiz terörizm tanımlarının insan hakları ihlallerine yol açtığı ve karma amaçlı oluşumlar için daha fazla özen gerektiği eleştirisiyle uyumludur.

c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak/Türkiye Kararının Değerlendirmesi

Yasak v. Türkiye (17389/20, 27 Ağustos 2024) davasında, başvuruçuya isnat edilen fiiller 2011-2014 yılları arasında gerçekleşmiştir (§ 150). Bu dönem, *Yalçınkaya* kararında belirtildiği üzere, Gülen Hareketi'nin hukuken "*silahlı terör örgütü*" olarak tanımlanmadığı bir dönemdir. AİHM 2. Bölümü bu durumu kabul etmesine rağmen (§ 153), Yasak'ın mahkûmiyetini öngörülebilir bulmuştur (§ 180). Ancak, bu dönemde Gülen Hareketi'nin dini, sosyal ve eğitimsel faaliyetleri ağırlıklı olarak meşru görülüyordu ve 15 Temmuz 2016 darbe girişimi henüz gerçekleşmemişti. 2. Bölüm'ün bu mahkûmiyeti onaylaması, Özel Raportör'ün karma amaçlı oluşumlar için daha fazla özen ilkesine ve terörizm tanımlarının belirsizliği eleştirisine aykırıdır.

Dahası, başvuruçunun eylemleri—"*öğrencileri organize etme*" veya "*sohbet programları planlama*"—dini ve sosyal niteliktedir (*Yasak*, § 6). Özel Raportör'ün belirttiği gibi bu tür eylemler için bireylerin kendi adlarına soruşturulması gerekmektedir ve tüm oluşumun "terörist" olarak sınıflandırılması orantısızdır. *Parmak ve Bakır* kararı bu görüşü destekler niteliktedir. Zira AİHM, şiddet eylemlerine dair kanıt olmaksızın, barışçıl faaliyetlere dayalı mahkûmiyetlerin AİHS'in 7. maddesini ihlal ettiğini belirtmiştir (§ 73-74).

Yasak kararının, Gülen Hareketi'nin 2011-2014 döneminde "*silahlı terör örgütü*" olarak tanınmadığı gerçeğini göz ardı etmesi, cezai kanunun geriye dönük uygulanmasına yol açmıştır (*Yasak v. Türkiye, Altıparmak Kerem/Budak Rumeysa*, 29 Kasım 2024, *Strasbourg Observers*). AİHM, *Yalçınkaya*'da bu soruyu yanıtlamaktan kaçınmış ve Yasak'ta da aynı yaklaşımı benimseyerek, örgütün o dönemde terör örgütü olarak sınıflandırılmamış olmasına rağmen mahkûmiyetin öngörülebilir olduğunu iddia etmiştir (*Yasak*, § 155).

Ayrıca, AİHM'in, Yasak'ın "*bölge talebe mesulü*" rolünü, Türk hükümetinin yorumuna dayanarak ve Türkiye'deki sosyopolitik gerçekleri dikkate almadan değerlendirmesi, Gülen Hareketi'nin o dönemde toplumda saygın bir dini ve sosyal hareket olarak görüldüğünü göz ardı eder (*Yasak v. Türkiye, Gökçe Yasir*, 25 Ekim 2024, *Strasbourg Observers*). Gülen Hareketi, 2013 yolsuzluk skandallarına kadar geniş bir toplumsal kabul görmüş, bağımsız medyanın bulunmadığı bir ortamda muhalif politikacılar ve gazeteciler bile bu hareketle ilişkilendirilen platformlarda yer almıştır (*Yasak v. Türkiye, Gökçe*). Bu bağlamda, Yasak'ın eylemlerinin gizli bir terörist örgüte katılım olarak görülmesi öngörülemezdi; aksine, bu eylemler, Erdoğan rejiminin artan otoriter politikalarına karşı dikkatli bir duruşu yansıtıyordu (*Yasak v. Türkiye, Gökçe; Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak; Observations on Yasak v. Türkiye, ASSEDEL*, 2024). *Yasak* kararında, Gülen Hareketi'nin 2008'de Fethullah Gülen'in beraatıyla sonuçlanan davasını dikkate alması, özellikle manevi unsurun (mens rea) değerlendirilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Yasak'ın isnat edilen eylemleri, Gülen'e karşı daha önce yöneltilen ve beraatle

sonuçlanan suçlamalarla aynıdır. AİHM'in bu beraati göz ardı etmesi, suçun öngörülebilirliği ilkesine aykırıdır (ASSEDEL, s. 41).

2. Suçun Maddi Unsuru (Actus Reus)

a. BM Özel Raportörünün Görüşü

Özel Raportör, bir bireyin cezai sorumluluğu için suçun maddi unsurunun (actus reus) terörist bir eyleme doğrudan ve maddi katkıda bulunması gerektiğini belirtmiştir. Masum katkılar (örneğin, insan hakları eğitimi veya tıbbi bakım), önemsiz veya spekülasyon davranışlar yeterli değildir (§ 29).

b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi

AİHM, bir kişinin cezai sorumluluğunun açıkça ortaya konmasını ve suçun maddi unsurlarının bireyselleştirilmiş bir şekilde tespit edilmesini şart koşar. Örneğin, *Groppera Radyo AG/İsviçre* (no. 10890/84, 28 Mart 1990) kararında, AİHM, cezai yaptırımların orantılı ve öngörülebilir olması gerektiğini vurgulamıştır (§ 68).

Yalçınkaya kararında, AİHM, suçun unsurları gösterilmeden ve bu unsurlar yerine ikame edilen kriterlerin otomatik cezalandırma gerekçe yapılmasının AİHS'in 7. maddesine aykırı olduğunu ifade etmiştir.

Parmak ve Bakır kararında ise, AİHM, el ilanları dağıtımı ve yayın bulundurma terörist bir eyleme doğrudan katkı sağlamadığını, örgütün şiddet eylemlerine dair kanıt bulunmadığını belirtmiş ve spekülasyon delillere dayalı mahkûmiyetleri reddetmiştir (§ 73-74). Bu kararlar, Özel Raportör'ün masum veya spekülasyon katkılarının cezai sorumluluk için yetersiz olduğu ilkesine uyumludur.

c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak/Türkiye Kararının Değerlendirmesi

Yasak davasında ulusal mahkemeler, Yasak'ın mahkûmiyetini desteklemek için Bank Asya'ya para yatırma ve Çorum Eğitim Hizmetleri Anonim Şirketi'nde çalışma gibi görünüşte yasal eylemleri delil olarak kullanmıştır (*Yasak*, § 42-43). Ayrıca, tanık ifadelerine dayanarak, Yasak'ın "kod isim kullanma", "öğrenci eğitimi" ve "HTS kayıtları" gibi eylemleri, "süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk" kriterlerini karşıladığı gerekçesiyle suç unsuru sayılmıştır (*Yasak*, § 163). Ancak, bu eylemler, terörist bir eyleme (örneğin, ölüm veya ciddi bedensel yaralanmaya yol açma) doğrudan ve maddi katkıda bulunmayan ekonomik, sosyal ve dini faaliyetlerdir. AİHM 2. Bölümü, bu eylemleri "dolaylı basit unsurlar" olarak değerlendirip mahkûmiyeti onaylamıştır (*Yasak*, § 167).

Bu yaklaşım, hem *Yalçınkaya* kararındaki doğrudan katkı ilkesine (§ 267 vd.) hem de *Parmak ve Bakır* kararında şiddet içermeyen faaliyetlere dayalı mahkûmiyetlerin reddine (§ 73-74) aykırıdır. Ayrıca, *Yasak*'ta mahkemenin, başvurusunun dosyasında yer almayan "sınav sorusu çalma" gibi suçlamaları delil olarak değerlendirmesi kanıtların yanlış yorumlandığını ve maddi unsurun yeterince incelenmediğini gösterir (*Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak*). AİHM, Yasak'ın "sohbet" toplantıları düzenlemesini veya kod isim kullanmasını suç sayan herhangi bir Türk yasasını belirtmemiş, bu tür eylemlerin yasallık karinesinden yararlanmadığını iddia etmiştir (*Yasak*, § 164; *Yasak v. Türkiye, Gökçe*).

Dahası, Yasak'a karşı kullanılan tanık ifadeleri, "etkin pişmanlık" hükümleri altında cezadan muafiyet veya indirim karşılığında alınmış ve bu nedenle güvenilirlikleri ciddi şekilde sorgulanmalıdır. AİHM'in bu delilleri eleştirel bir şekilde değerlendirmemesi, maddi unsurun adil bir şekilde analiz edilmesini engellemiştir (*Yasak v. Türkiye, Gökçe; ASSEDEL*, s. 6-8).

Yasak'ta, AİHM'in, başvuruçunun eylemlerinin o dönemde yasallık karinesinden yararlanmadığını iddia etmesi (*Yasak*, § 164), bu eylemlerin 2010-2014 yıllarında neden cezai soruşturmaya tabi tutulmadığını açıklamaz. Bu, cezai kanunun geriye dönük uygulanmasına yol açar ve *Yalçınkaya*'da belirtilen, eylemlerin suç sayıldığı sırada öngörülebilir olması gerektiği ilkesine aykırıdır (*Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak*).

3. Suçun Manevi Unsuru (Mens Rea)

a. BM Özel Raportörünün Görüşü

Özel Raportör, cezai sorumluluğun manevi unsuru (mens rea) açısından bireyin örgütün nihai (terör) amacını bilmesi ve suçu kasıtlı olarak işlemeyi istemesi gerektiğini belirtmiştir. "*Bilmesi gerekirdi*" gibi düşük manevi standartlar veya varsayımlar kabul edilemez (§ 30).

b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi

AİHM, suçun manevi unsurunun açıkça kanıtlanmasını şart koşar. Örneğin, *S.W./Birleşik Krallık* (no. 20166/92, 22 Kasım 1995) kararında, suç kastının somut delillerle ortaya konması gerektiği belirtilmiştir (§ 35).

Yalçınkaya kararında, AİHM, bireyin suç kastının ve örgütün terörist amacını bilip bilmediğinin genellemelerle değil, bireyselleştirilmiş bir şekilde analiz edilmesi gerektiğini vurgulamıştır (§ 266). ByLock kullanımı gibi eylemlerin otomatik olarak suç kastını göstermediği ifade edilmiştir (§ 267).

Parmak ve Bakır kararında, AİHM, başvuruçuların terörist amaçları takip etme niyetinde olduklarına dair kanıt bulunmadığını, zira faaliyetlerinin el ilanı dağıtımı ve yayın bulundurma ile sınırlı olduğunu ve şiddet niyeti göstermediğini tespit etmiştir (§ 74). Bu kararlar, Özel Raportör'ün yüksek manevi standart gerekliliğiyle uyumludur.

c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak Kararının Değerlendirmesi

Yasak davasında Hükümet, Bölümü, Yasak'ın "*örgütün gizli yapısında üst düzey bir konumda*" olduğu ve bu nedenle örgütün nihai amaçlarını bildiğini varsaymıştır (*Yasak*, § 171). Ancak, bu varsayım somut delillerle değil genellemelerle desteklenmiştir. Yasak'ın suç kastı bireyselleştirilmiş bir şekilde analiz edilmemiştir. Örneğin, 2011-2014 yıllarında Gülen Hareketi'nin nihai amacı olduğu iddia edilen darbe teşebbüsünü bilip bilmediği somut delillerle kanıtlanmamıştır.

Bu yaklaşım, *Yalçınkaya* kararındaki bireyselleştirilmiş analiz ilkesine (§ 266) ve *Parmak ve Bakır* kararında şiddet eylemi olmaksızın niyet varsayımının reddine (§ 74) aykırıdır. Ayrıca, *Yasak*'ta, AİHM'in başvuruçunun "*bilerek ve isteyerek*" hareket ettiğini iddia etmesi, bu kavramın anlamını açıklamadan ve somut deliller sunmadan varsayıma dayanır (*Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak*). AİHM'in, Yasak'ın genç bireyleri işe alma ve devlet kurumlarına sızma hedeflerini "*bilerek*" desteklediğini iddia etmesi (*Yasak*, § 164-165), Türkiye'deki

sosyopolitik bağlamı göz ardı eder ve Gülen Hareketi'nin o dönemde meşru bir dini hareket olarak görülmesini dikkate almaz (*Yasak v. Türkiye, Gökçe*).

Örneğin, *Yasin Özdemir v. Türkiye* kararında AİHM, 2015'te Gülen Hareketi'ni öven sosyal medya paylaşımlarının 2016 darbe girişiminden önce şiddet eylemleriyle ilişkilendirilemeyeceği için suç sayılamayacağını belirtmiştir (§ 41). Yasak'ın 2011-2014 dönemindeki eylemlerinin, Özdemir'in durumunda olduğu gibi iddia edilen nihai amacı öngörmesi beklenemez (*Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak*). Bu, Özel Raportör'ün düşük manevi standartların kabul edilemez olduğu görüşüne ters düşer.

ASSEDEL, Türk Ceza Kanunu'nun 30. maddesindeki hata hükümlerinin (mistake provisions) *Yasak* davasında uygulanmamasını eleştirmiştir. Bu madde, bir kişinin suçun maddi unsurlarından habersiz olması durumunda kasıtlı hareket etmediğini belirtir. Yasak'ın, Gülen Hareketi'nin iddia edilen niha amacını bilmediği savunması, bu hüküm çerçevesinde değerlendirilmeliyken AİHM bu argümanı yeterince incelememiştir (*ASSEDEL, s. 44*).

4. Gizli Faaliyetler ve Örgütlenme Özgürlüğü

a. BM Özel Raportörünün Görüşü

Özel Raportör, gizli faaliyetlerin otomatik olarak terörist bir amaç göstermediğini ve özellikle ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüklerinin kısıtlandığı devletlerde, gizliliğin cezai baskıdan kaçınma amacı taşıyabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, liderlik pozisyonunun, örgütün terörist amacını bilmeyi gerektirmediğini ifade etmiştir (§ 31).

b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi

AİHM, ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüklerini (AİHS Madde 10 ve 11) koruma konusunda hassastır. Örneğin, *Parti Sosyalist ve Diğerleri/Türkiye* (no. 21237/93, 25 Mayıs 1998) kararında, bir siyasi partinin kapatılmasının bu özgürlüklere orantısız bir müdahale olduğu belirtilmiştir (§ 47).

Yalçınkaya kararında, AİHM, Gülen Hareketi ile ilişkilendirilen bireylerin eylemlerinin (örneğin, Banka Asya'ya para yatırma, dernek ve sendika üyeliği) fiilin işlendiği sırada yasal olduğunu ve AİHS ile korunan hakların kullanımı kapsamında olabileceğini ifade etmiştir (§ 343). Ayrıca, bireyin örgütün terörist amacını bilip bilmediğinin genellemelerle değil, bireyselleştirilmiş bir şekilde analiz edilmesi gerektiğini vurgulamıştır (§ 266).

Parmak ve Bakır kararında AİHM, başvuruçuların toplantı düzenleme ve el ilan dağıtma gibi faaliyetlerinin siyasi görüşlerin ifadesi olduğu ve terörist niyet taşımadığı için mahkûmiyete yeterli olmadığını belirtmiştir (§ 73-74).

c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak Kararının Değerlendirmesi

Yasak davasında, ulusal mahkemeler, Yasak'ın "kod isim" kullandığı ve gizli faaliyetler yürüttüğü iddiasını delil olarak kullanmıştır (*Yasak*, § 42). Ancak, bu faaliyetler dini veya sosyal amaçlı olabilirdi ve Türkiye'de ifade ve toplanma özgürlüklerinin kısıtlandığı bir ortamda cezai baskıdan kaçınma amacı taşıyabilirdi. AİHM 2. Bölümü'nün bu faaliyetleri otomatik olarak terörist bir amaçla ilişkilendirmesi (*Yasak*, § 163), Özel Raportör'ün Görüşü'ne, *Yalçınkaya* (§ 343) ve *Parmak ve Bakır* (§ 73-74) kararlarında şiddet niyeti olmaksızın yasal faaliyetlerin korunmasına aykırıdır.

Ayrıca, Yasak'ın "bölge talebe mesulü" olduğu iddiası (Yasak, § 163), merkezi olmayan bir yapıda terörist amacı bildiğini göstermez. AİHM'in, bu faaliyetlerin AİHS ile korunan hakların kullanımı kapsamında olmadığını iddia etmesi (Yasak, § 164), bu eylemlerin o dönemde yasallık karinesinden yararlandığını göz ardı eder ve geriye dönük cezalandırmaya yol açar (Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak). AİHM'in, Gülen Hareketi'nin 2013 yolsuzluk skandallarından sonra itibar kaybına uğramasını ve bu dönemde gizli faaliyetlerin otoriter politikalara karşı bir tepki olabileceğini değerlendirmemesi, Atilla Taş v. Türkiye (§ 134) ve Başer ve Özçelik v. Türkiye (§ 203) kararlarındaki bağlamsal analiz yaklaşımına aykırıdır (Yasak v. Türkiye, Gökçe; ASSEDEL, s. 20-29).

AİHM, Yasak'ın "gizli olduğu iddia edilen faaliyetlerini" aşırı şekilde vurgulamış ve bu faaliyetlerin dini veya sosyal amaçlı olabileceğini göz ardı etmiştir. Mahkeme, Gülen Hareketi'nin "gizli yapısına" atıf yaparak suçluluğu varsaymış, ancak bu varsayım somut delillerle desteklenmemiştir (ASSEDEL, s. 20-24).

5. Türk Hukukundaki Muğlak Tanımlar

a. BM Özel Raportörünün Görüşü

Özel Raportör, Türk hukukunda "terör" ve "terör örgütü" tanımlarının muğlak ve aşırı geniş olduğunu, bu durumun keyfi uygulamalara yol açtığını ve insan haklarını ihlal ettiğini belirtmiştir (§ 32).

b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi

AİHM, yasaların muğlaklığının AİHS'in 7. maddesini ihlal edebileceğini sıkça ifade etmiştir. Örneğin, *Rekvényi/Macaristan* (no. 25390/94, 20 Mayıs 1999) kararında, muğlak yasaların bireylerin haklarını öngörülemez bir şekilde kısıtladığı belirtilmiştir (§ 34). *Yalçınkaya* kararında, AİHM, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 314. maddesinin (silahlı terör örgütüne üye olma suçu) geniş ve muğlak bir şekilde uygulandığını tespit etmiştir. ByLock kullanımı gibi eylemlerin otomatik bir suç delili olarak görülmesi, suçta kanunilik ilkesine aykırı bulunmuştur (§ 268).

Parmak ve Bakır kararında, AİHM, Terörle Mücadele Kanunu'nun (Kanun No. 3713) 7. maddesinin "maneви cebir" gerekçesiyle geniş yorumlanmasını eleştirmiş, şiddet kanıtı olmaksızın mahkûmiyetlerin muğlak yasal tanımlarından kaynaklandığını belirtmiştir (§ 76). Bu kararlar, Özel Raportör'ün Türk hukukundaki muğlaklık eleştirisiyle uyumludur.

c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak Kararının Değerlendirmesi

Yasak davasında, ulusal mahkemeler, TCK 314. maddesini geniş bir şekilde yorumlamış ve Yasak'ın "öğrencileri organize etme" veya "sohbet programları planlama" gibi eylemlerini bir terör suçuna dönüştürmüştür (Yasak, § 163). AİHM 2. Bölümü'nün bu yorumu "öngörülebilir" bulması (Yasak, § 177), *Yalçınkaya* (§ 268) ve *Parmak ve Bakır* (§ 76) kararlarındaki keyfi yorumlardan kaçınma ilkesine aykırıdır.

TCK'nın 314. maddesinin metinsel öngörülebilirliği konusunda AİHM, Yasak'ta, Yargıtay içtihatlarının bu maddeyi açıklığa kavuşturduğunu varsaymıştır. Ancak, Türkiye'deki binlerce dava, "süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk" testinin ulusal mahkemelerce muğlak ve tutarsız bir şekilde uygulandığını göstermektedir (Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak). AİHM'in, *Berber ve Diğerleri*, *Ateş ve Diğerleri* gibi dosyaları 200'er kişilik

gruplar halinde Hükümete iletmeye başlaması, 314. maddenin öngörülebilir olmadığını göstermektedir. *Yasak*'ın bu sorunu göz ardı etmesi, Özel Raportör'ün muğlaklık eleştirisine ve insan hakları standartlarına aykırıdır.

Ayrıca, AİHM'in, Türk hükümetinin terörle mücadele argümanlarına aşırı bağlılık göstermesi ve Erdoğan hükümetinin 15 Temmuz 2016 darbe girişimine dair resmi anlatısını sorgulamaktan kaçınması, Türkiye'deki otoriter politikaların devamına katkıda bulunabilecek niteliktedir (*Yasak v. Türkiye, Gökçe*). Bu, AİHM'in, üye devletlerin hassas "kırmızı çizgi" meselelerinde temkinli bir yaklaşım sergileyerek, bu devletleri AİHS sisteminde tutma veya kararlarının uygulanmasını riske atmama eğilimini yansıtmaktadır (*Yasak v. Türkiye, Gökçe*). ASSEDEL, AİHM'in, TCK 314. maddesinin Gülen Hareketi davalarında sistematik olarak muğlak uygulandığını görmezden geldiğini ve bu durumun keyfi mahkûmiyetlere yol açtığını belirtmiştir (*ASSEDEL, s. 16-20*).

6. Yasallık İlkesinin Amacı ve İnsan Haklarının Korunması

a. BM Özel Raportörünün Görüşü

Özel Raportör, yasallık ilkesinin, keyfiliği ve aşırı müdahaleyi önleyerek ifade, medya, örgütlenme, toplanma ve din özgürlüğü gibi hakların ihlalini engellemeyi amaçladığını belirtmiştir. Belirsiz terörizm suçlarının, sivil toplumun meşru faaliyetlerini suç haline getirdiğini ifade etmiştir (§ 33).

b. Özel Raportör Görüşünün AİHM İçtihatları Bağlamında Değerlendirmesi

AİHM, terörizmle mücadele yasalarının insan haklarıyla dengelenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Örneğin, *Klass ve Diğerleri/Almanya* (no. 5029/71, 6 Eylül 1978) kararında, güvenlik önlemlerinin temel haklara orantısız bir müdahale oluşturmaması gerektiği belirtilmiştir (§ 49).

c. Özel Raportör Görüşü ve AİHM İçtihatları Bağlamında Yasak Kararının Değerlendirmesi

Yasak davasında, *Yasak*'ın mahkûmiyeti sohbet programları planlama gibi dini ve sosyal faaliyetlere dayanır (*Yasak*, § 6). Bu faaliyetler, AİHS Madde 9 (din özgürlüğü) ve 11 (toplanma özgürlüğü) ile korunmaktadır. AİHM 2. Bölümü'nün bu boyutu göz ardı etmesi *Yalçınkaya* (§ 343) ve *Parmak ve Bakır* (§ 74) kararlarındaki insan hakları koruma ilkesine aykırıdır.

Ayrıca, *Yasak*'ta, AİHM'in, başvurusunun eylemlerinin AİHS ile korunan hakların kullanımı kapsamında olmadığını iddia etmesi (*Yasak*, § 164), bu eylemlerin 2011-2014 döneminde yasallık ilkesinden yararlandığını göz ardı eder. Bu, sıradan günlük faaliyetlerin yıllar sonra suç haline getirilmesine yol açar ve cezai kanunun geriye dönük uygulanmasını meşrulaştırır (*Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak*).

AİHM'in, *Yasak*'ın adil yargılanma hakkına ilişkin şikayetlerini (AİHS madde 6) yeterince ele almaması, özellikle son duruşmaya fiziksel olarak katılamaması ve tanık ifadelerine itiraz etme fırsatının reddedilmesi gibi sorunları görmezden gelmesi, yargılamanın adilliğini sorgulatır (*Yasak v. Türkiye, Gökçe*). *Yasak*, uzaktan katılımının savunmasını etkili bir şekilde yapmasını engellediğini belirtmiş, ancak AİHM bu iddiaları analiz etmeden ulusal yargılamaların adil olduğunu kabul etmiştir (*Yasak*, § 178; *Yasak v. Türkiye, Gökçe*). Ayrıca,

Yasak'ın SEGBIS aracılığıyla son duruşmaya katılması ve avukatıyla özel görüşme yapamaması, savunma haklarını ciddi şekilde kısıtlamıştır (ASSEDEL, s. 11-12). Bu, Özel Raportör'ün belirsiz terörizm suçlarının sivil toplum faaliyetlerini suç haline getirdiği eleştirisini somut bir örneğidir.

Sonuç

BM Özel Raportör'ünün 28-33 numaralı paragraflarda belirtilen hususları, AİHM'in yerleşik içtihatlarıyla, özellikle *Yüksel Yalçınkaya v. Türkiye* ve *Parmak ve Bakır v. Türkiye* kararlarıyla büyük ölçüde uyumludur. Bu yaklaşımlar, suçta kanunilik ilkesine, suçun maddi ve manevi unsurlarının netliğine, insan haklarının korunmasına ve terörizm tanımlarının muğlaklığından kaçınılmasına vurgu yapar. Ancak, *Yasak v. Türkiye* kararı bu ilkelerle ciddi şekilde uyumsuzdur:

- Yasak'ın mahkûmiyeti, Gülen Hareketi'nin 2011-2014 yıllarında "silahlı terör örgütü" olarak tanımlanmadığı bir dönemde gerçekleşen eylemlere dayanır ve öngörülemezdir (Paragraf 28).

- Yasak'ın eylemleri, terörist bir eyleme doğrudan katkıda bulunmaz; masum ve spekülatif niteliktedir (Paragraf 29).

- Yasak'ın suç kastı, genellemelerle varsayılmış ve bireyselleştirilmiş bir analiz yapılmamıştır (Paragraf 30).

- Yasak'ın gizli olduğu iddia edilen faaliyetleri, dini ve sosyal amaçlı olabilir ve otomatik olarak terörist bir amaç göstermez (Paragraf 31).

- Yasak'ın mahkûmiyeti, Türk hukukunun muğlak tanımlarının keyfi bir uygulamasıdır (Paragraf 32).

- Yasak'ın mahkûmiyeti, ifade, din ve toplanma özgürlüğünü orantısız bir şekilde kısıtlar (Paragraf 33).

Yasak kararındaki tutarsızlıklar, *Parmak ve Bakır*'da AİHM'in şiddet içermeyen faaliyetlere ve "cebiri"nin muğlak yorumlarına dayalı mahkûmiyetleri eleştirmesiyle paralellik göstermektedir (§ 76). *Yalçınkaya*'nın aksine *Yasak*, cezai kanunun geriye dönük uygulanmasına izin vererek öngörülebilirlik ve kanunilik ilkelerini zedelemiştir (*Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak*). Bu, Türkiye'deki binlerce davada, TCK 314. maddesinin "süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk" testinin muğlak uygulanmasının devamına neden olacaktır.

Yasak kararının, Gülen Hareketi'nin o dönemde terör örgütü olarak kabul edilmemiş olmasına rağmen mahkûmiyeti meşrulaştırması, Türkiye'deki sosyopolitik gerçeklerin göz ardı edilmesine ve meşru faaliyetlerin suç haline getirilmesine neden olacaktır (*Yasak v. Türkiye, Gökçe*; *Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak*). AİHM'in, Türk hükümetinin terörle mücadele argümanlarına aşırı bağlılık göstermesi ve Erdoğan hükümetinin 15 Temmuz anlatısını sorgulamaktan kaçınması, otoriter politikaların devamına katkı sağlayacaktır (*Yasak v. Türkiye, Gökçe*). Bu, AİHM'in, üye devletlerin hassas meselelerinde temkinli bir yaklaşım sergileyerek, bu devletleri AİHS sisteminde tutma veya kararlarının uygulanmasını riske atmama eğilimini yansıtmaktadır (*Yasak v. Türkiye, Gökçe*).

Daha da endişe verici olan, Türk yargı makamlarının, *Yalçınkaya* Büyük Daire kararını bir yıldan fazla süre görmezden geldikten sonra, *Yasak* kararını emsal olarak Yüksel

Yalçınkaya'nın yeniden yargılanmasında aynı gerekçelerle mahkûmiyet kararı vermesidir (*Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak*). Türk hükümeti, *Yalçınkaya* kararını açıkça uygulamayacağını beyan etmiş ve Türk mahkemeleri, siyasi atmosferden etkilenerek bu kararı yok saymıştır (*Yasak v. Türkiye, Gökçe*). Bu, *Yasak* kararının, şiddet içermeyen eylemler için terör örgütü üyeliği mahkûmiyetlerini meşrulaştıran bir emsal haline gelme riskini artıran ve sivil toplumu tehdit eden bir durumdur (*ASSEDEL, s. 46-49*).

7 Mayıs 2025'te Büyük Daire'de görülecek *Yasak* davası, bu tutarsızlıkları düzeltme fırsatı sunmaktadır. Büyük Daire'nin, *Yalçınkaya* ve *Parmak ve Bakır* ilkelerini yeniden teyit ederek, AİHS'in 7. maddesinin ihlalini tespit etmesi beklenmektedir. Bu karar, Türkiye'deki muğlak terörizm tanımlarını ele alarak AİHM'in insan hakları koruma misyonunu güçlendirecek, otoriter rejimlerin baskıcı politikalarına karşı net bir duruş sergileyecek, keyfi yargılamalara karşı önemli bir emsal oluşturacak ve sivil toplumun meşru faaliyetlerini koruyacaktır (*Yasak v. Türkiye, Gökçe; Yasak v. Türkiye, Altıparmak/Budak; ASSEDEL, s. 46-49*).